

Az erdőmérnök az országrendezés munkájában.

Irta: **vitéz Ortutay Pál.**

(Székesfehérvár.)

„... A magyar föld szentség! Szentség abban az értelemben is, hogy aki műveli, az a haza oltárán dolgozik és áldozik...” (Imrédy.)

Szent István jubileumi évében *Szent István* és *Prohászka* városában íródtak ezek a sorok. Abban a városban, ahol a régmúlt annyi emléke fűződik a magyar nemzet szent királyához, a nagy országrendezőhöz, de *Prohászka* püspök-höz is, akinek itteni működése reányomta a város lelkületére szellemisége bélyegét.

A messze multba, *Szent István* királyhoz szállnak gondolataink, aki az ország alapjait olyan szilárdan rakta le, hogy a reá emelt építmény rombadőlte után ismét csak azokra a szentistváni alapokra kellett visszatérni, mert csak azokon építhetjük fel újból Nagymagyarországot.

Szent István minden gondolata, minden tette szeretett népe hazájának megalapítására és abban népe boldogítására irányult. S ez előrelátó tetteivel sikerült is neki, országrendező intézkedései ma is érvényesek. A magyar faj kiválóságai mellett bizonyára *Szent István* egyéniségéé és bölcsességéé a főérdem, hogy még most is a Kárpátok tövében, a Duna-Tisza mentén, ahol annyi nép sikertelenül próbálkozott meg országalapítással, a magyarságé a vezető szerep.

A nagy király tanításainak s az örök, el nem múló értékek keresőjének, *Prohászka* püspöknek a hatása alatt, aki a szentistváni eszméket, a népi politikát már akkor szenvedélyes hévvel hirdette, amikor azzal csak népszerűtlenséget lehetett szerezni, megpróbáljuk az országrendezés erdőmérnöki vonatkozásait rendszerbe foglalni.

Ezt úgy igyekszünk megtenni, mintha terveink maga a szent király és a nagy püspök elé kerülnének elbírálás céljából, akiknek minden szava s minden tette a nagy magyar cél, az örök magyarság fennmaradása és örök élete érdekében hangzott el, született meg.

Szent István, a nagy országalapító és országrendező, ha ma élne, bizonyára felismerné az erdőgazdaság fontosságát a magyar lét szempontjából. Felismerné azt a tiszta igazságot, a helyes erdőgazdasági elvet, amelyet az erdőgazdálkodásban érvényesíteni kell, ha azt akarjuk elérni, hogy az erdő azt a méltó helyet foglalja el a magyar nemzet gazdasági életében, amely fontosságánál fogva méltán megilleti, de amelyben még jelenleg sincs része. De felismerné az erdőgazdasághoz tapadt sok felesleges terhet, amely megbénítja a gazdálkodást s amelyet el kell hagyni, ha a magyar erdőgazdaság föllendülését komolyan nemcsak óhajtjuk, hanem elő is akarjuk mozdítani s a lehetőséghez képest a legmagasabb fokra fel is akarjuk emelni.

Területi viszonyok.

Csonka-Magyarország erdőbirtokairól, amelyek az 1935. évi IV. törvénycikk hatálya alá tartoznak, a következő kimutatás nyújt átnézetet az 1879. évi XXXI. t.-c. minősítése szerint:

Az erdőbirtok nagysága	A 17. § alá tartozó		A 17. § alá nem tartozó		Az összes	
	száma	területe	száma	területe	száma	területe
1— 50	1400	26,142.5	47,853	250,751.4	49,293	276,893.9
51— 100	532	38,634.5	466	35,361.8	998	73,996.3
101— 300	575	97,852.7	793	134,087.4	1,388	231,940.1
301— 500	127	48,413.1	209	81,186.1	336	129,599.2
501— 1,000	120	84,504.1	180	126,784.9	300	211,289.0
1,001— 2,000	115	157,414.6	89	123,428.1	204	280,842.7
2,001— 3,000	39	98,984.4	29	69,618.4	68	168,602.8
3,001— 4,000	19	66,656.9	16	55,917.3	35	122,574.2
4,001—10,000	53	329,401.0	13	80,905.6	66	410,306.6
10,001—15,000	3	35,210.4			3	35,210.4
15,001—20,000	3	53,653.5			3	53,653.5
	3026	1036,867.7	49,648	985,041.0	52,674	1994,908.7

Ehhez a területhez hozzá kell adni még a Felvidék visszacsatolása alkalmával visszakerült mintegy 1.4 millió kataszteri hold erdőt, amelyeknek viszonyait egyelőre figyelmen kívül hagyjuk, mivel a jelen állapotra vonatkozó pontos adatokkal még nem rendelkezünk.

A fenti kimutatásban szereplő területeken kívül az erdőtörvény rendelkezéseit kell alkalmazni az Alföld fásítása során kijelölt és a jövőben bárhol erdősítésre kijelölt területekre s alaposabb vizsgálat után a közlegelők még igen nagy részére is.

Az 1935. évi IV. t.-c.-t — annak helyes végrehajtása esetén — legnagyobb részében alkalmasnak tartjuk a magyar erdőgazdaság fellendítésére.

Mit tartunk keresztül viendőnek s elvégzendőnek a cél érdekében? Lássuk az alábbiakban.

Az erdők nyilvántartása.

Az erdőgazdálkodás átütő erejű, sikereket biztosító legelső feladatunk, hogy valamennyi erdőt s közérdekű fásítási területet községhatárok szerint felmérjük s a részletes felmérési, illetőleg területi adatokat az állami térképészeti intézet 1:25000-es térképeibe berajzoljuk. Ha az egy községben lévő összes erdőket egyidejűleg, illetőleg folytatólagosan mérjük fel, a munka lényegesen olcsóbb, mert sok erdő szomszédos s a szomszédos határok felmérése csak egyszer szükséges. A felmérés után a határbiztosítást is azonnal el kell végezni.

Minden erdőbirtoknak külön-külön más időpontban, más és más mérnök által való felmérése rengeteg idő- és költségpazarlással jár, annyira, hogy a mérésen kívül azután alig jut idő és költség a tulajdonképpeni gazdálkodásra.

A mérési adatok alapján kell összeállítani a törzskönyvet egy gazdasági térkép fénymásolatának a melléklésével s a helyrajzi számok feltüntetésével.

A jelenleg vezetett törzskönyv adatai nem elég megbízhatók s térkép hiányában, különösen a gyakori tisztviselő-változások következtében, nehézkes és bizonytalan. A helyes módszer az, amely a kataszternél, a telekkönyvnél és a földmérési felügyelőségénél már teljesen kiforrott és bevált rendszer, hogy t. i. minden területkimutatás térképen alapul s viszont minden területkimutatáshoz elenged-

hetetlenül hozzátartozik a térkép. Nem elég, ha a törzskönyv, illetőleg a törzskönyvet és mellékleteit alkotó kimutatás csupán a helyrajzi számok felsorolását és a terület végösszegét tartalmazza, hanem szükséges annak kimutatása is, hogy a helyrajzi számokhoz milyen terjedelmű területek tartoznak.

Egy ilyen területkimutatás a kisebb, 20 holdon aluli erdőknél a vágásforduló és a fafaj megállapítása mellett teljesen alkalmas s elegendő is arra, hogy annak alapján az erdőgazdálkodás az erdőtörvény 9. §. alapján történjen, tekintet nélkül arra, hogy a terület tulajdonosa az erlyőtörvény 39. §-nak 1., 2., 3. vagy pedig a 4. pontja alá tartozik. Nem tartjuk tehát szükségesnek és indokoltnak különbséget tenni erdők között erdőgazdasági szempontból abban a tekintetben, hogy az erdő állami ellátásban van-e, vagy nincs.

Az erdők törzskönyvében nem lenne szabad mást, csak az üzemterv területkimutatásában szereplő adatokat, vagy egyéb, *mérés alapján megszerzett* területi adatokat kimutatni.

Akiknek dolguk volt a törzskönyvvel, jól tudják, hogy adatai távolról sem olyan megnyugtatók, amilyeneknek sokan hiszik, s hogy azokból közmegnyugvásra semmit sem lehet elintézni.

A törzskönyv összeállításánál, illetőleg az erdők felmérésénél szorosan együtt kell működni az állami földmérési felügyelőségekkel. Ha közvetlenül a földmérési felügyelőségek által végzett felmérés előtt az erdők határjeleit felállítjuk, az erdők felmérését teljesen megtakaríthatjuk, mert hisz a földmérési felügyelőségek a mérést és a térszámítást elvégzik, s az erdészeti azokat készen megkaphatja s csak az esetleg még szükséges erdőgazdasági pótmérést kell elvégeznie.

Ismerünk eseteket, amikor az erdészeti mérés után egy-két évvel a földmérési felügyelőség is mért ugyanabban a községhatárban. Ez az eset eléggé el nem ítélt súlyos szervezési hiba, s az erdészeti és az állami földmérés együttműködésének a hiányára vall.

Az erdőtörvény 1. §-a igen ügyesen biztosítja a törvény hatályát minden erdőre, de az erdőterületeknek tényleges bevonása a törvény hatálya alá már végrehajtási feladat. A rendelkezésre álló munkaerő helyesebb felhasználásával több erdőre lett volna kiterjesztendő az erdőtörvény tényleges hatálya, illetőleg maga az erdőgazdálkodás. *Minden erdőnek a törvény hatálya alá való bevonása a mostani alacsony erdőtiszti létszám mellett azonban még a legideálisabb szervezés mellett sem vihető keresztül.*

Az erdőgazdálkodás általános szabályai.

Az erdőtörvény 9. §-a általános elvként kimondja: „Erdőterületen rendszeres erdőgazdálkodásra a termőhely szempontjából is alkalmas fafajokból álló faállományt kell az erdőgazdaság céljának megfelelő sűrűségben állandóan fenntartani; a gazdálkodást az okszerű erdőgazdálkodás követelményeinek, az erdő állapotának és rendeltetésének figyelembe vételével úgy kell folytatni, hogy az erdő fennmaradása és lehetőleg a fahasználatok tartamossága is biztosíttassék, a talaj termőereje állandóan fenntartassék, sőt fokoztassék, továbbá, hogy a faállományok kellő ápolásban és védelemben részesíttessenek . . .“

Bátran mondhatjuk, hogy az erdőtörvénynek ez a §-a szerencsés és találó fogalmazásban az erdőgazdálkodás lényegét tartalmazza és fejezi ki. Minden többi szakasz, rendelet ennek az egyetlen nagy célnak a szolgálatában áll. Lehetségesnek tartjuk azt, hogy az esküt tett erdőtiszt a műegyetemen megszerzett szaktudással és pár évi gyakorlattal ennek a 9. §-nak az alapján minden más rendelet nélkül is tud és köteles is rendszeres erdőgazdálkodást folytatni.

A fafajt illetően még lehet vitának helye, bár az adott területet környező erdők elég támpontot adnak az alkalmas fafaj kiválasztására, de a sűrűségre nézve vitának, vagy nézeteltérésnek sem a birtokos és erdőtiszt, sem pedig a szakemberek között nem volna szabad lennie.

A mezőgazdaságnál már végérvényesen kialakult

nézet, hogy a kukoricát és a krumplit például milyen hálózathoz, milyen tőtávolságra kell ültetni és ez a gyakorlatban is mindenkor alkalmazást nyer. Az erdőgazdaságról — sajnos — ugyanezt nem mondhatjuk. Mi is tudjuk az egy holdra szükséges csemetemennyiséget, a sor- és a csemetetávolságot, de a végrehajtás és kivétel az elmélettől igen messze elmarad.

Körülbelül húsz esetet említhetnék, amikor nagy álmélkodással hallották a felvilágosításomat, hogy egy kat. hold beerdősítéséhez 3—5000 csemete szükséges, s hogy az akácot és a kanadai nyárt tőre kell metszeni. Hatalmas területekkel találkozunk, ahol az akácot nem metszették tőre, s a csemetekertben nőtt és tőre nem metszett törzs jobb termőhelyen hihetetlenül ágas-bogas törzset fejlesztett, a rosszabb termőhelyen pedig elszáradt, s tőből hajtott ki. Ilyen eseteknek tömegesen nem volna szabad előfordulni az 1879. évi erdőtörvény után 60 évvel.

A jövő tavaszi mezőgazdasági kiállítás keretében az erdészeti csarnok mellett igen kívánatos volna a szemléltető bemutatása annak, *mi a helyes sor- és csemetetávolság* az erdősítésnél és mennyi a jó erdősítéshez szükséges csemetemennyiség kat. holdankint.

A szakemberek egyértelműleg megállapítják, de csak megállapítják, hogy az állományok nagy részének sűrűsége nem megfelelő és a lehetséges hozadéknak a tényleges fatermés alig 50—60%-a. És érvényes ez a megállapítás nemcsak azokra a területekre, amelyeknek a felújítása még az 1879. évi erdőtörvény életbelépte előtt volt esedékes, hanem a közelmúltban kihasznált és felújításra kötelezett erdőterületekre is.

A hiba forrását abban látjuk, hogy a végrehajtás terén távolról sem fejtünk ki — részint a személyzet hiánya, részint pedig a rendszer hibás volta miatt, mely sok tekintetben már pusztá formasággá alakult — olyan következetes munkát, amelyet a helyes erdőművelés — hiszen az már természeténél fogva sem tűr meg egyöntetűséget — megkövetelne.

Sokkal kevesebb lenne az erdőgazdálkodás terén az államerdészet részéről elkövetett hiba és mulasztás; ha az erdőtörvény végrehajtási utasításán kívül egy olyan újabb rendelet sem születne meg soha, amely semmiféle gyakorlati célt nem szolgál és a tisztviselő keresztül tudná vinni, hogy *minden erdőgazdasági művelet, ültetés, tisztítás, gyérítés* — mely úgysis magától értetődő kötelessége — idejében és helyesen nyerjen elintézését.

Itt az utolsó óra, hogy a két lehetőség között válaszunk. Vagy tovább fejlesztjük kínos pontossággal a már szinte öncéllá vált igazgatást és hivataloskodást, amelyből semmi haszon nincs, vagy visszatérünk a gyakorlati alapokra s az ország és a kor igényeinek megfelelő erdőgazdálkodást folytatunk és folytattatunk az erdőtörvény hatálya alá tartozó minden területen kivétel nélkül, amint azt a 9. §. előírja.

Valahogy úgy érezzük, hogy ehhez szinte egyetlen egy újabb rendelkezés sem szükséges, egyszerűen csak végre kell hajtani a törvényt.

Ma már nem engedhető meg az a fényűzés, hogy egy talpalatnyi terület is kihasználatlanul maradjon. Már pedig a mai rendszer mellett, különböző és sokszor nem is menthető okok miatt az erdőtörvény hatálya alá tartozó mintegy két millió kat. hold területéből (az ujonnan visszatért erdőket egyelőre leszámítva) egy millió kat. holdon súlyos mulasztások következtében 0.4—0.5-et kitevő hézag van, amely semmi hasznot nem hoz.

A rendszer megváltoztatása csak a *túltengő adminisztráció leépítése, az alsóbb hivatalok hatáskörének növelése és a személyes felelősség megállapítása mellett, valamint az erdőgazdálkodás gyakorlati részének, az erdőgazdasági műveleteknek (ültetés, felújítás, tisztítás, gyérítés) az előtérbe helyezése mellett lehetséges.*

Az igazgatással és a gyakorlati követelményekkel szemben fel kell vetni erkölcsi és lelkiismereti felelősség kérdését is. Az erdészet feladata a más művelésre tartamosan nem alkalmas területek beerdősítése és a meglévő

erdők értékének a növelése. A kormány köteles róla gondoskodni, hogy erre a célra elegendő pénz és személyzet álljon rendelkezésre. S ha ez nincs meg kívánatos mértékben, itt nem tárgyalható okok miatt, akkor a kisebb hátránnyal járó adminisztrációt kell leépíteni, s a mulhatatlanul szükséges munkálatokat kell elvégezni.

Ma a helyzet fordított. Mivel kevés a pénz és a személyzet: indokolatlanul kifejlesztettük a bürokráciát, s elmulasztottuk az Alföld kellő lendülettel való befásítását, a vágásterületek megfelelő sűrűségere való pótlását, a fiatalok tisztítását és pótlását, elmulasztottuk a közérdekű fásítások kijelölését és a kijelölt területek megfelelő beerdősítését és ráadásul csaknem teljesen ellenőrzés és gyakorlati irányítás nélkül hagytuk az 1935. évi IV. t.-c. 39. §-a 4. pontjának a hatálya alá tartozó úgynevezett magán-erdőbirtokosok erdeit.

Célunk pedig nem lehet más, mint hogy az erdészeti tisztviselők kis hányada foglalkozzék az igazgatási ügyekkel, *a nagyobbik része pedig gazdálkodjék*, mert különben feleslegessé válik, vagy pedig a pusztuló erdőgazdaság nem fogja elbírní sem az adminisztrációval foglalkozó, sem pedig a kezelési tisztviselők terheit.

Már jelenleg is érezzük a helyzet káros hatását. *Nem tudtuk kellően bebizonyítani, hogy igen nagy szükség van reánk.* A kívül állók nagyon sokszor — okkal, vagy ok nélkül — nem méltányolják az erdészet teljesítményét.

Az erdőgazdálkodás általános szabályait nem látjuk helyesen érvényesülni sem az üzemterv nélkül kezelt magánerdőknél, sem pedig az állami ellátásban lévőknel.

A legokoszerűbb a gazdálkodás azokon az erdőbirtokokon, ahol erdőtisztet alkalmaznák. S ha ezeknél hibát találunk, az a legtöbbször onnan ered, hogy a birtokos nagyobb hasznot akar nyerni a birtokból az erdőművelési költségek lehető megtakarítása mellett, mint amennyit az erdő szolgáltatni képes. Mivel itt a szakértelem teljes mértékben rendelkezésre áll, a szakszerű kezelés keresztülvitele a törvény teljes, protekciómentes alkalmazásával, a

felügyelet feladata. Semmiféle körülmény sem indokolhatja, hogy a vágásterület felújítatlanul, a fiatalos pótlás nélkül maradjon, sem hogy a fakészlet erősen csökkenjen és azután hatalmas területek a záródás hiányos volta miatt kiessenek a fatermelésből.

Ismerünk esetet, amikor az állami kezelés 28 éven keresztül nem tudta, vagy talán nem is akarta rákényszeríteni az erdőbirtokost, hogy 1200 kat. holdnyi elpusztított vágásterületét felújítsa. Az eredmény természetesen az lett, hogy az egész terület azokhoz az abesszíniai területekhez hasonlított a legjobban, amelyeket *Mussolini* nem fogadott el a négustól az abesszíniai háború megindítása előtt, mert — mint megjegyezte — nem gyűjt sivatagokat.

Az üzemterv nélkül kezelt s az 1935. évi IV. t.-c. 39. §-ának 4. pontja alá tartozó erdőknél helyes gazdálkodást alig lehet elképzelni. Legkevesebb, amit minden erdőbirtoktól meg kell követelni, hogy rendszeren felmérjék, térképezzék, rendelkezzen részletes erdő-leírással és korosztály-táblázattal. Ennyi adat aztán mondhatni elég is, hogy az erdőgazdálkodás irányítható és ellenőrizhető legyen.

Óriási kárt okoz az erdőgazdálkodás fejlettségi fokának különbözőségében tapasztalható aránytalanság. Az állami kezelésben egyes felügyelőségek területén kettő, három, tíz, húsz kat. holdas erdőkről üzemtervek készülnek olyan bosszantó aprólékossággal, amelyek megakasztják a gazdálkodást és elvonják a tisztviselőt egyéb komoly munkától, másrészt meg egy millió kat. hold erdő áll teljesen felméretlenül. A fakészletet, a korosztályok eloszlását csak távolról sejtjük az 1935. IV. t.-c. 39. §-ának 4. pontja alá tartozó erdőknél, a körülmény teljesen lehetetlenné tesz minden komoly tervszerű gazdálkodást.

Fanatikus hívei és barátai vagyunk a magyar erdőnek, de szent meggyőződésünk, hogy a túltengő bürokrácia megszüntetése, a tiszti létszám emelése és az alsóbb fokú hivatalok hatáskörének tágítása, valamint a *személyi felelősség* megállapítása nélkül nem következhet be a magyar erdőgazdaság fellendülése.

És ha már a törvényt teljes egészében végrehajtani különböző okok miatt nem bírjuk, inkább mellőzzük a formáságokat, amelyek rengeteg munkaerőt emésztenek meg, de az ültetéseket, pótlásokat, gyérítéseket és a közérdekű fásításokat nem szabad elmulasztanunk.

A sok írásnak, jelentésnek, kimutatásnak és a gyakorlati gazdálkodásnak nem tudunk egyszerre megfelelni, tegyünk tehát legalább eleget a törvény szándékainak és céljainak, s ne hagyjuk elmulasztani az 1935. évi IV. t.-c. 9. §-nak az előírását, hogy az erdők fenntartását és minőségének emelését az ápolással biztosítsuk. Ehhez pedig csupán a helyszíni intézkedés szükséges, a hozzá való képességet feltételezzük minden erdőmérnökről, *csak időt engedjünk számára, hogy a helyszínen intézkedhessen.*

Az erdők védelme.

Súlyos hibák, mulasztások történnek az erdővédelemmel kapcsolatban, különösen a törvény 19. és 20. §-ában védett érdekek tekintetében.

Minden erdőtulajdonos köteles erdejét óvni, védelmezni az emberek károsításaitól, ami sok helyen szinte reménytelen feladat. Lakott helyek közelében akácot tenyészteni, jól záródott akácállományt fenntartani majdnem lehetetlen. Alig éri el a karvastagságot, máris ellopják a munkanélküliek. Ezért kívánatos, hogy az ilyen lopásnak kitett helyeken, amennyiben csak lehetséges, az akácot cseréljük ki más fafajokkal.

A szegényebb lakosság fainségén pedig segítsünk a helyes erdőgazdálkodással s a *munkadíjakkal fában való kiutalásával*. Sajnos, sok helyen ez is nagy nehézségbe ütközik. 5—6000 k. holdas erdőbirtokokon gyakran egyáltalában nincs tisztítási és gyérítési munka, mert a felújításoknak évtizedeken keresztül való elmulasztása miatt az állományok olyan ritkák, hogy nincs szükség gyérítésre.

A vad által okozott károk is sok helyütt igen jelentékenyek. A vad oly nagy mértékben szaporodott el, hogy a felújítást is lehetetlenné teszi. Az évek óta meglévő nagy

vadállomány és az általa okozott kár következtében azután hatalmas erdőterületeken még a középkorú állományok is hézagosak maradtak, s ugyancsak hozzájárulnak az erdei munkahiány előidézéséhez, s ezzel a záródásbontó lopások elszaporodásához.

Ismerünk többezer holdas erdőbirtokot, amely százéves vágásforduló mellett alig hoz kat. holdankint 60—70 m³-t a természeti adottságok mellett elérhető 150—180 m³ helyett. Egy 6000 k. holdas birtoknál évi 60 k. holdas vágás-terület mellett ilyen alacsony hozadék könnyen bizonyíthatóan (60×100) 6000 m³ hiányt jelent az évi fatermelésben, pénzben kifejezve 70—80.000 pengőt. S ez a hatalmas jövedelemkiesés egy pár gyenge bikáért történik. Gyenge bikát mondok, mert hiszen jó bika a rossz erdőben nagy vadlétszám mellett nincs s idővel még ez is csak gyengébb lesz.

De hát még mindig akadnak, akik a tulajdonjog szentségét akként magyarázzák, hogy saját birtokukon tetszésük szerint cselekedhetnek s ezzel a magatartásukkal szinte a vesztükbe rohannak, mert előidézik azt a *társadalmi feszültséget*, amelynek a jelenben aggódó szemlélői vagyunk.

Hatalmas erdőbirtokokon a gazdálkodás megcsúfol minden szakszerűséget. Ennek következtében nem tud munkát adni a munkára váró tömegeknek és előidézi a nagybirtok-ellenes hangulatot.

Az erdőtelepítés sikertelenségének gyakori oka az elfüvesedés. Különösen a sikár, csillagpázsit, tarack, árvalányhaj azok a füvek, melyeknek kiirtása nélkül az erdősítés alig sikerül. Pedig nincs fontosabb erdőgazdasági művelet, mint a felújítás, telepítés. Nélkülük nincs erdő.

A rossz ültetés, a hézagos fiatalos évtizedekre érezteti káros hatását a talaj termőerejének a rovására, meg a gyéritési és főhasználati fatömeg kisebb mennyisége tekintetében.

Az erdőtörvény 19. és 20. §-ában előírt erdővédelmi intézkedéseknek s ezáltal az erdőgazdaság fölemelésének akkor teszünk legjobb szolgálatot, ha az erdészeti tisztviselők kevesebbet ülnek az irodában, kevesebb kimutatást, nyil-

vántartást s jelentést készítenek az elvégzett és elvégzendő munkáról, de többet és jobban erdősítenek s erdősíttetnek.

Mindjárt két követendő példát is tudunk felhozni a helyes erdőgazdasági módszerre. Az egyik Nagykőrös közbirtokossági erdeje. Nagykőrösön a tisztások beerdősítése előtt a talajt megforgatják, mint a szőlőtelepítés előtt, az ültetett csemetéket megkapálják, készer, háromszor is, mint a kukoricát s még a köztes terményt is elhagyják, mert a tapasztalat szerint a csemeték így jobb növekvést mutatnak. A szép siker láttán a kat. holdankinti 200—250 pengős erdősítési kiadást sem sokalja az erdőbirtokosság.

Másik példa Nagykőrös megyei város pótharasztpusztai erdősítési Nyiregyháza község határában. A 2300 k. holdas területű erdőnek a Nyárfás-erdő nevű részében 1200 k. hold nagyságú terület iskolapéldája volt annak, milyen *ne* legyen az erdő minden állami felügyelet és tengernyi rendelet ellenére. 1931-től kezdve a város saját erdő-tisztje által kezelteti erdejét és azóta a sivatag jellegű borókás legelő teljes sűrűségű akácossá alakult át.

Az állami ellátás idejében csak forma szerinti helyes adminisztrálás volt ültetés nélkül, 1931 óta pedig *van* — adminisztrálás és rendeletek nélkül — erdősítés és gyönyörű eredmény, olyan, hogy büszkesége lehet és mintája az Alföld fásításának.

Azok számára pedig, akik az erdészet és vadászat között mindenáron súlyos érdekellentétet, sőt összeférhetlenséget akarnak fölfedezni, vagy ha nincs, előidézni, igen melegen ajánljuk Hadik Béla gróf seregélyesi (Fehér megye) erdősítéseinek a megtekintését. Ezeket, az erdészt is megszégyenítő szakértelemmel és sikerrel végezték, pedig ott eddig sehol másutt nem tapasztalt mennyiségben tenyészik a fácán, fogoly és az őz.

A szép fiatalosról könnyű lesz bármikor, bármilyen kimutatást készíteni, de az évtizedek alatt készített kocsi-*rá*kományra való jelentésekből, statisztikákból hogy lesz-e erdő, arra egészen röviden teljes bizonyossággal csak annyit felelhetünk, hogy soha.

Az elégtelen létszám mellett önként adódott volna az a megoldás, hogy mivel kevés a munkaerő, mellőzzük a kevésbé fontos munkát: az irodait, s végezzük el a lényegest, az elengedhetetlent, a külsőt, a gyakorlatit, amelynek nyomán erdő létesül.

Az erdőgazdasági üzemtervek.

Elvben sikerült már annyit elérni, hogy mind az erdőbirtokos, mind a szakemberek az üzemtervet, szükséges feltételnek tartják a tervszerű erdőgazdálkodáshoz. A végrehajtás tekintetében a helyzet azonban szinte reménytelen.

Az 1935. évi IV. t.-c. 39. §-ának 1., 2., 3. pontja alá tartozó birtokokról, mintegy egy millió k. holdról meg vannak az üzemtervek, a 39. §. 4. pontja alá tartozó erdők üzemtervének az elkészítése hátra van, pedig a 31. §. értelmében az 1. §. hatálya alá tartozó minden erdőről az erdőgazdasági üzemtervet el kell készíteni.

Kerek számokban beszélve, 3000 üzemterv egymillió kat. holdról elkészült. *A hátra lévő egymillió hold üzemtervének elkészítése az erdőgazdaság súlyos sérelme nélkül tovább már nem halasztható.*

Elkészítendő az 1—50 kat. holdas birtok nagyságban 48.000 üzemterv a 39. §. 4. pontja alá tartozó birtokosok 260.000 k. hold erdejéről. A 20 kat. holdnál kisebb erdők használatait a 103,176/II—3/1937. F. M. számú rendelet szabályozza, azonban mégis kívánatos, hogy minden, ebbe a csoportba tartozó erdőről meg legyen a térkép, a területkimutatás és az állomásleírás. Érdekes megjegyezni, hogy a 20 k. holdnál nagyobb 1800 erdőbirtok mintegy 80.000 k. hold területtel Pest vármegyére esik.

Elkészítendő továbbá mintegy 1200 üzemterv 170.000 k. hold területről, amelyek mindegyike 300 k. holdnál kisebb. Az előbb említett 48.000 üzemtervvel együtt az utóbbi 1200 üzemtervet a törvény 33. §-a értelmében az államerdészetnek kell elkészíteni.

Mintegy 530 erdőbirtokosnak 530.000 k. hold területéről saját költségén kell elkészíttetnie az üzemtervet.

Gyakorlati és erdőgazdasági szempontból ez utóbbiaknak az elkészítése a legfontosabb, mert aránylag kisebb költséggel mégis 530.000 hold kerülne rendszeres erdőgazdálkodás alá.

Elkészítendő tehát összesen 50 k. holdnál kisebb erdőről szóló üzemterv összesen 260.000 k. holdról, 48.000 darab; 50—300 k. holdas erdőről szóló üzemterv 170.000 k. hold erdőről 1200 darab és végül 300—4000 k. holdas erdőről szóló üzemterv 530 darab 530.000 k. holdról.

Azzal azonban számolni kell, hogy az eddigi rendszer mellett *ezt a nagy munkatöbbletet semmiféle létszám mellett nem bírjuk elvégezni.* Sablonos munkával elvégezhetnők ugyan, de azzal az üzemterveket értéktelenné tesszük.

A törvény 1., 2., 3. §-a alá tartozó erdőbirtokok száma 3026, kerekén egymillió k. hold területtel, ebből csupán mintegy 280.000 k. hold van állami kezelésben, a többi 720.000 k. hold felett az államerdészlet csak a felügyeletet gyakorolja. A legtöbb munkát az államerdészletre a 280.000 k. hold állami ellátásban lévő erdőkkel kapcsolatos munkák róják, mégpedig azért, mert az üzemtervek és a gazdasági beszámolómunkák felesleges aprólékosággal történnek és minden, a bármilyen rossz üzemtervtől eltérő használathoz az elsőfokú erdőrendészeti hatóság hozzájárulása szükséges.

Ennek a rendszernek a következménye azután az, hogy vagy szóról-szóra végrehajtják az üzemtervet, s ezáltal az erdőben kárt okoznak, vagy pedig tényleg kikérik az erdőrendészeti hatóság hozzájárulását, s ezzel olyan munkatöbbletet vállalnak magukra, hogy pár tized holdas eltérések miatt nem jut idő komolyabb munkára.

Pedig a 20 k. holdnál kisebb erdők gazdálkodását az erdőmérnök 1—2 oldalra szorított üzemtervvel vagy üzemterv nélkül is el tudná látni, még jobban, mint a több oldalra terjedő üzemtervvel, amelyet készítőjén és felülvizsgálóján kívül elejétől végig soha senki sem olvasott el, mert felesleges és unalmas.

Az 1935. évi IV. t.-c. 32. §-a igen helyesen módot ad arra, hogy a 39. §. 4. pontja alá eső erdőtulajdonos 500 k. holdnál kisebb erdejének üzemterve egyszerű terv legyen, s a 20 k. holdnál kisebb erdők üzemterve pedig csak az erdőfenntartás és felújítás módjára terjeszkedjen ki, sőt ez utóbbiak üzemtervének elkészítését el is lehet halasztani, ami a 105.176/IV—2/1937. F. M. számú rendelettel meg is történt.

Ha tehát az egyik tulajdonjogi csoportban lehetséges az ökszerű gazdálkodás egyszerű üzemterv segítségével, sőt nélküle is, akkor még inkább lehetséges azokban az erdőkben, amelyek állami ellátásban vannak.

Célunk csak az lehet, hogy a helyes gazdálkodást minden erdőben biztosítsuk s ne tegyünk különbséget tulajdonjogi minőség szerint. Ne essünk ugyanabba a hibába, melybe esett az 1879. évi XXXI. t.-c., a feltétlen és nem feltétlen erdőtalajon álló erdők megkülönböztetésével.

Választanunk kell a két lehetőség között: vagy készítünk felesleges részletezéssel üzemterveket az erdők feléről, de akkor nem jut időnk még arra sem, hogy az üzemterves erdők *gyakorlati* ügyeivel foglalkozzunk, sőt kénytelenek vagyunk csaknem teljesen szabadjára engedni az üzemterv nélkül kezelt erdőket, vagy pedig *megelégszünk egy lényegesen egyszerűbb, tehát jobb üzemtervvel, de nem hagyunk egyetlen hold erdőt sem szakszerű kezelés nélkül.*

A fejlett magyar erdőészet már megengedheti magának azt a fényűzést, hogy egyszerűbb és gyakorlatias legyen. A körülményes, áttekinthetetlen előírások a még ki nem alakult rendszereknek szoktak a jellemzői lenni. Az oldalszámra terjedő földrajzi, termőhelyi, adózási és munkás-viszonyokra vonatkozó értekezésekre vagy egy kaptafára húzott ismétlésekre az üzemterv keretében *semmi szükség sincs.*

Hogy mennyire nincs szükség, mutatja az is, hogy arra az érdeklődésünkre, ezt, vagy azt miért kell az üzemtervben tárgyalni, a felelet mindig az volt: a rendelet

kívánja! *Tehát nem azért, mert szükség volt rá, hanem azért, mert egyszer valamikor elrendelték, de azóta nem volt rá mód, hogy a már idejét múlt, s a mai körülményeknek meg nem felelő rendelkezést visszavonják, illetőleg hatályon kívül helyezzék.*

Már pedig az erdőgazdaság föllendülését nem az előírások bősége, hanem a gyakorlatias végrehajtás fogja nagygyá tenni.

Nem sok értelme van az olyan üzemtervnek, amelyet mindenki ellenszenvvel vesz kezébe s nem sok értelme van az olyan nyilvántartásnak sem, melyet a tényleges használat, vagy egyéb erdőgazdasági művelet elvégzése után tíz év múlva tölt ki az ember, vagy — amint azt a rendelkezéseket szószerint végrehajtó, pontos, lelkiismeretes tisztviselők teszik — kitöltik a rovatokat tíz évre előre; nem azért, mintha ezzel valamely erdőgazdasági érdeket szolgálnának, hanem csak azért, hogy a rendeletnek eleget tegyenek. Csak az üzemnyilvántartási rovatokat nem töltik ki idejében, mert éppen akkor nincs rá idő, vagy nincs rá pénz az egyéb irodai munka miatt.

Legyünk már egyszer őszinték egymással szemben s ne követeljünk a szaktársaktól olyan kimutatásokat, amelyeknek magunk sem hiszünk, mert tudjuk róluk, hogy nem mozdítják elő az erdőgazdálkodást.

Még az az elégtételünk sem lehet meg, hogy ezeket a formásokat kívülről, mondjuk a jogászok kényszerítettek ránk. Nem, ezt az adminisztrációt — versenyezve más szakokkal — mi, erdészek duzzasztottuk olyan terjedelmessé, hogy *hullámai átcsapnak rajtunk s elmerülünk benne.*

Legyen az üzemterv egyszerű, gyakorlatias; a gazdasági beszámoló munka (revízió) még egyszerűbb, de töltsük ki a nyilvántartást idejében és újítsuk fel mindezekelőtt a vágásterületet azonnal, tisztítsuk és gyérítsük az állományokat rendszeresen!

Ma a helyzet fordított, az üzemtervek és revíziók az állami kezelésben levő erdőknél még csak valahogy meg-

vannak, de a teljes sűrűségről ezt már nem mondhatjuk el. Pedig az erdőgazdasági munkálatokat igen kevésel el lehet végezni és meg is kell tennünk, ha az adófilléreket hasznosan akarjuk elkölteni, ha hazánknek meg akarjuk szolgálni az ismereteink megszerzésére fordított nagy áldozatot s ha szakunknak megbecsülést akarunk szerezni.

A felügyelőségek alkalmazottait úgy kell megválogatni, hogy ne csak a felügyelet szempontjai érvényesüljenek, hanem a felügyelőség feladatának az alapjai: a gyakorlati erdőgazdálkodás szakszerű kivitele is a megfelelő méltánylásban részesüljön. Mert a helyes sorrend mégis csak az, *ha előbb a gyakorlat alkot valamit* s a felügyelőség csak akkor lép föl, ha a gazdálkodás szem elől téveszti a törvény rendelkezéseit.

Az erdők állami kezelése.

A mai szervezeti viszonyok mellett az erdőtörvény 233. §-a alapján az erdőfelügyelőség látja el az erdőknek és a természetvédelmi rendelkezések alapján védett területeknek a közvetlen állami felügyeletét, kezeli az államerdészeti ellátásban álló erdőket, eljár, mint az erdőrendészeti hatóság végrehajtó szerve, felhívásra vagy saját kezdeményezéséből javaslatokat tesz az erdőrendészeti hatóságnak s előadója a vármegyei közigazgatási bizottság gazdasági albizottságának. Ezenfelül készíti az üzemterveket, revíziókat, a kész üzemterveket elküldi kétszer az igazgatóságnak, egyszer a közigazgatási bizottságnak, kezeli a csemetekerteket és a házipénztárt, vezeti a törzskönyvet és vezet további 25 állandó kimutatást, amelyek legtöbbször 20—30 fejezete, sőt némelyiknek 180 fejezete van. A kimutatások pedig oly terjedelmesek, hogy tulajdonképpen az egész ügyiratot még egyszer be kell írni az egyes rovatokba.

Mindezeknek az elvégzése olyan megterhelést jelent, hogy a felügyelőség gyakorlati erdőgazdasági kérdésekkel, ami a törvény értelmében főfeladata lenne, csak úgy mellékesen, lopva foglalkozhatik. Megtörténik, hogy a fel-

ügyelő éveken keresztül még csak nem is látja a kerületben levő erdők nagyrészét, arról pedig szó sem lehet, hogy az ültetés, tisztítás és gyérités kivitelénél irányítólag lépjen föl, legfeljebb, hogy lelkiismeretét megnyugtassa, kiad egy rendeletet, amelynek az eredménye a legtöbbször a semmivel egyenlő.

Az ilyen erdészeti szakember által ritkán ellenőrzött erdőben felújítatlanul maradnak a vágásterületek, az erdők talaja és az állomány állandóan romlik.

Ha fel is újítják a nem ellenőrzött birtokosok a vágást, azt a maguk elgondolása szerint teszik. Találtam már felújítást suhánggal 8 méteres hálózatban, azokat is, a felső három hajtás kivételével, teljesen lenyesték, hogy a fa a magasba nőjön. Vagy a nagy gonddal nevelt s őszszel kiutalt csemetét összekötve, ahogy kapják, hevertetik tavaszig; az eredmény természetesen állandó sikertelenség. Holott, ha a felügyelőség csak minden kihasznált terület teljes felújítását tudná elérni, már akkor is hivatása legnagyobb részének eleget tenne.

Ezelőtt az állami erdőhivatalok gazdálkodtak, ma ez a feladat az erdőfelügyelőségé lenne, de mivel túl sok irodai munka terheli, *az erdők nagy részében a gazdálkodást nem irányítja senki.*

Az államerdészeti kezelést lényegesen egyszerűsíteni kellene a felügyelőség hatáskörének részben megváltoztatása, részben kiterjesztése és az összes nyilvántartások, statisztika, jelentések külalakjának felülvizsgálása és egyszerűsítése által. Azoknak a nyilvántartásoknak, beadványoknak további vezetését, amelyeknek az illetékesek szerint is semmi gyakorlati értelme, jelentősége vagy célja nincs, meg kell szüntetni, hogy több idő jusson a gazdálkodásra.

Nagy hibája ezeknek a jelentéseknek, statisztikáknak, időszaki beadványoknak, hogy *fejrovataik nincsenek egymással összhangban.* A fejrovatok annyi feleletet kérnek, hogy a lényeg szinte elvész bennük. Szigorúan ügyelnie kellene arra, hogy jelentés, statisztika csak annyit kér-

dezzem, amenyit a törvény előír, de annak azután hiánytalanul tegyen eleget.

Statisztikáink általában az elmúlt évtizedek alatt folytatólagosan felhalmozódott hibákat tartalmazzák. Legyen inkább kevesebb a táblázat, rovat, de adataik feleljenek meg a lehetőség határain belül a tényeknek. A mostani statisztikák, törzskönyvi adatok, kopárfásítási és erdősítési kimutatások alapján hajlandók vagyunk azt hinni, — s úgy intézkedni! — mintha erdőgazdaságunk ügyei az egész vonalon rendben lennének, pedig ez távolról sem áll, sőt az egészen tárgyilagos új ténymegállapítás súlyos mulasztásokra és sürgős teendőkre hívná fel a figyelmet.

Az erdőre vonatkozóan egyedül a jó üzemterv szolgáltat biztos adatokat. Ezért igen helyes lenne, ha minden statisztika, jelentés a maga fejrovatában csak azt kérdezné, amire az üzemtervből választ lehet adni. Mert ha egyebeket is kérdez a fejrovatok szerkesztője, biztosra veheti, hogy a válaszok egészen bizonytalanok, vagy csak véletlenül felelnek meg a tényeknek. Az üzemtervben tehát az északi szélesség, keleti hosszúság, téli hideg, nyári meleg s ehhez hasonló megállapítások helyett arra kell választ adni, amit a statisztikák kérdezni szoktak s amire föltétlenül szükség van. S azt mindig ugyanazon a helyen kell feltüntetni, akár külön statisztikai lapon, s minden adatot innen kell kivenni. Kívánatosnak tartjuk továbbá minden statisztika és kimutatás kitöltésében utalni arra, hogy a szükséges adatok mely alapvető munkálatból (üzemtervből) veendőek ki.

Ma a törzskönyv fejrovata mást kérdez, mint a statisztikai évi jelentés, ez pedig ismét mást, mint amit az üzemtervből kivenni lehet. Pl.: A törzskönyv nem ad választ arra, hogy mennyi az akácok területe, pedig ez a fafaj alacsony vágásfordulójánál fogva a többi fajtától eltérő elbírálást igényel. Általában kimutatásainkban sok a bizonytalanság és ellenmondás.

Erdészeti igazgatásunknak egyszerűnek mondható

része alig van, minden hihetetlenül összetett, bonyolult, mintha az erdészetnek egyenesen az lenne a célja, hogy intézkedéseit minél kevesebben értsék meg. Meggyőződésünk, hogy az útszámláktól az összes nyilvántartásokon, üzemterveken, időszaki beszámoló munkálatokon, pénzkézelésen, a csemetekiutaláson, elszámoláson keresztül, mindent egyszerűbben is lehetne intézni, a nélkül, hogy az erdészet a legcsekélyebb kárát vallaná.

Sőt, ügyvitelünk egyszerűsítése nélkül nem is tartjuk lehetőnek erdőgazdaságunk fellendítését. Az erdészetnél, bátran mondhatni, semmi sem egyszerű, mert úgyszólván minden a legfelsőbb fórumon nyer végleges elintézészt s így az egyéni felelősségérzet is a legcsekélyebbre szállott alá

Közérdekű erdőtelepítések.

A magyar erdőgazdaságnak a közérdekű erdőtelepítés egyik legszomorúbb fejezete. Röviden úgy lehetne jellemezni, hogy sok kiadás és fáradság és kevés, vagy semmi eredmény. Súlyos tévedés azt hinni, hogy 3000—4000 elültetett csemete egy kat. hold eredményes befásítását is jelenti. Hogy országos átlagban mi a számszerű eredmény, nem tudom, 26 olyan kopár fásítás költségeit azonban módomban van közölni, amelyeknek gyenge eredményét ösmerem, azzal a megjegyzéssel, hogy az országos átlag sem lehet sokkal jobb ennél.

Huszonhat kopárnak 387 k. hold területen való erdősítése tíz év alatt 71.590 pengőbe került; ebből az összegből 50.810 pengő az ültetési költségekre, 13.280 pengő a kiutalt csemete értékére és 7500 pengő állami készpénztámogatásra esik. Egy k. holdra tehát 185 pengő esik, de az eredmény legföljebb 50 százalékos.

Vannak azonban kopárok, amelyeknek a fásítása katasztari holdankint 280—400 pengőbe, sőt 700 pengőbe került a hivatalos kimutatás szerint, az eredmény pedig átlagban 0.5—0.6 sűrűségű erdőszültség, több esetben azonban semmi, vagy alig 0.1, vagy 0.2 sűrűségű. Ismerünk kopárt,

amelyet 10—15 év alatt, sőt olyat is, melyet 1908 óta máig sem fásítottak be.

A kopárok fásításánál elért eredmények nem alkalmasak az erdészet hírnevének az emelésére, sőt a sorozatos sikertelenségek azt komolyan veszélyeztetik. A sikeres erdősítéseknel is sok hiba történt. A fekete fenyő és akáccal elegyesen ültetett fiatalosban a feketefenyő, mint lassan növé fafaj, feltétlenül védelemben lenne részesítendő mind talajjavítási, mind tájszépészeti szempontból.

Nagyon sok még az olyan terület, melyet az 1935. évi IV. t.-c. 126. §-ának *a)* és *c)* pontja alapján feltétlenül közérdekű erdőtelepítésre kellett volna már kijelölni és igen sok olyan terület is van, amelyet a rendszertelen és túlzott legeltetés miatt egészen rövid időn belül ki kell jelölni, ha a teljes pusztulástól, elkopárosodástól meg akarjuk óvni. A mai létszám mellett azonban erre gondolni sem lehet.

Ezt a feladatot a kárpáti erdők egy részének visszatérése után sem szabad elhanyagolni, mert a közlegelők egy részének teljes pusztulására fog vezetni.

Ennek megakadályozása és megelőzése érdekében szoros együttműködést kell teremteni a gazdasági felügyelőségek és az erdészeti hatóságok között. Haladéktalanul el kell készíteni a közbirtokosságok egész birtokának, erdejének és legelőjének térképét (az előbbieket nagyrészt megvannak) s egy-egy példányát az erdőfelügyelőségnek, illetőleg a gazdasági felügyelőségnek kiadni.

Gondos mérlegelés alapján el kell készíteni a legelők esetleges fásítási és legeltetési tervét s ami a legfontosabb, *azt szigorúan be is kell tartani.* A szakaszos legeltetés, a fokozatos trágyázás, a delelőhely változtatása a legtöbb legelőn a rendelkezések ellenére, a jámbor óhajok világába tartozik. Bátran állíthatjuk, hogy a legtöbb közlegelőn a legnagyobb úr a pásztor, a legelő kihasználásában az ő kényelmi szempontjai a döntők. Kívánatos lenne, hogy a jövőben, rét- és legelőjavítási tanfolyam elvégzése nélkül sem pásztor, sem legeltetési társulati elnök senki se lehessen.

A mostan szokásos legeltetés mellett előbb vagy utóbb leromlanak a legelők, úgy, hogy azoknak nagyrészt közérdekű fásításra kell kijelölni. A legelőkről kiszorult állatok számára pedig az érdekeltek az erdőben igyekeznek legelőt kieszközölni, ami sokszor sikerül is.

Az elaprózott és hosszú időre kinyújtott kopárfásítások helyett helyesebb eljárásnak tartjuk azt, ha a kijelölt terület beerdősítése egy-két év alatt teljes befejezést nyer az erdőmérnök irányítása és az állami erdőőr állandó felügyelete mellett.

Tapasztalataim szerint a talajt általában nem készít elő kellően, az ingyen kapott csemetét hevertetik s nem ültetik el idejében, sokszor tavaszig, de néha egy évig is hevertetik s ráadásul rosszul ültetik el. Az akác töre metszését a legtöbbször elmulasztják. Ilyen ültetés mellett rengeteg fáradság és költség után az eredmény természetesen csak siralmas lehet.

Rendelettel, csemeteküldéssel s olyan munkással, aki először lát életében erősítést, eredményt elérni nem lehet. Hozzáértő, helyszíni irányítás nélkül az erdősítést szinte kár el is kezdeni.

Az erdőbirtokossági társulatok, erdőfelügyeleti és erdőrendészeti ügyek tekintetében röviden csak azt tartjuk szükségesnek, hogy ki kell küszöbölni mindazokat az írásbeli elintézéseket, melyekre nincs feltétlenül szükség.

S addig is, amíg elegendő pénz és személyzet nem áll rendelkezésre, — ismételjük — inkább a formaságok elintézése, mind az erdők felújítása és ápolása szenvedjen kárt. Ha egy-két-tíz jelentéssel száz-kétszáz gazdasági becsámolóval kevesebb készül és egyszerűbb formában a jövőben, abból az erdőgazdaságra egyetlen fillér kár sem fog származni, de ha a felújítást, ültetést, tisztítást, gyérítést nem végeztetjük el kellő időben és az erdőgazdaság érdekeinek megfelelően, milliós károkat okozunk egyeseknek és hazánknak.

Nem hisszük, hogy ha egyszer alapos megvitatás tárgyává tennék az erdőszeti igazgatást, nem a túltengő

ügyvitel leépítésére és a gyakorlati gazdálkodás előtérbe állítására kerülne a sor, mint egyedüli helyes megoldásra.

Természetvédelem.

Egészen új feladat hárul az erdészetre az 1935. évi IV. t.-c. 212. §-a értelmében a természetvédelem tárgyainak, továbbá azoknak a tájaknak és tájrészeknek kijelölése révén, amelyek tájképi szépségüknél fogva figyelmet érdemelnek. Mivel anyagiak és személyzet hiányában a törvény olyan rendelkezéseinek sem tettünk eleget, amelyek elmulasztásával súlyos kárt okoztunk az országnak, nem csoda, ha a tájszépészeti szempontok sem részesültek kellő méltánylásban.

Már a közérdekű fásítások kijelölésénél is figyelembe kellene venni, különösen azokat a tájrészeket, amelyek a vonatról, a nagyforgalmú közutakról, a dunai hajókról lépten-nyomon az utazó szemébe ötlenek.

Külön vizsgálat tárgyává kellene tenni minden főútvonalat tájszépészeti szempontból, mint a budapest—győri, budapest—szombathelyi, budapest—miskolc—ungvár—uzsoki, csap—lavocsne, miskolc—lillafüredi, budapest—balatoni autóutakat, a dunai hajóutakat s mindazokat a tájrészeket, amelyek ezekről az útvonalakról jól láthatók. Valamennyit *fenyőtelepítéssel* kellene szebbé tenni.

Ha az ilyen tájrészek erdőgazdasági területhez, vagy kijelölt kopárhoz tartoznak, akár magánosok, akár közösségek birtokában vannak, semmi nehézséget nem okozna, hogy a kívánatos pontokon, tájrészeken a meglévő állománytól elütő fafajt, különösen fenyőt telepítsünk. Minden birtokos bizonyára a legnagyobb készséggel tenne eleget az ilyen irányú felkérésnek.

Minden szobor, minden útszéli fészület, kálvária mellé, jól látható hegyoldalra, gerincere odakívánkozik a sötét színfoltot adó fenyőcsoport, hogy kedvesebbé, sokszor egészen festőivé tegye a tájat s növelje az ember és a táj, az ember s szülőföldje közötti kapcsolatot.

Gyakran tapasztaltuk, hogy a gödöllői József főher-

ceg-liget, a máriabesnyői állami csemetekert mennyire magára vonja az utasok figyelmét.

Vagy mennyivel vonzóbb a jól sikerült fásítás következtében a nógrádmegyei zagyvaróna—cered—pogony—zabari útszakasz a kopár hegyoldalakkal kísért részeknél.

Szép látványt nyújtanak a budapest—bicskei vonalról a gödöllői korona-uradalom tulajdonában levő Csiki-hegyek feketefenyvesei, bár a budai hegyeknek ebben a részében még sok kopár hegyoldal éktelenkedik.

Az új pásztó—galyatetői autóút, is igen változatos terepen kanyarodik fel Ötházhuta mellett, amelynek a környéke, annak ellenére, hogy nyaralóhely s igen nagy belső idegenforgalma van, a teljes gondozatlanság képét mutatja. Pedig hűvösebb éghajlata és nagyobb csapadékmennyisége mellett vidékét fásítással igen könnyen lehetne szebbé tenni. Általában a Mátrának a Huták körüli része a kedvezőbb fásítási viszonyok mellett fenyővel rövid pár év alatt igen szép nyaraló területté lenne átalakítható.

A hatvan—salgótarjáni vasútvonalnak mind a két oldalán, de általában Nógrád—Heves megyében, a fáktól megkopasztott hegyoldalak egész sorozatát találjuk, amelyeknek beerdősítését a törvény kötelezőleg írja elő.

Úgyszólván minden községben található holdszámra olyan terület, amely egyenesen kínálkozott a fásításra. Ezeknek a befásítását állami kezelésbevétele nélkül is (amelytől mindenki fél) elő kellene segíteni ingyen-csemete kiutalással és szaktanáccsal, mert hiszen minden egyes elültetett csemete a nemzeti vagyoni növekedését jelenti, akár állami kezelésben lévő területen, akár máshol ültetik el.

Szóvá kell tennünk az állami csemetekertekből való *csemete-kiutalást* is.

A csemete-igénylés határidejéről és az árakról szóló hirdetmény szövegezése olyan bonyolult, hogy két-három olvasásra is nehezen lehet megérteni. Nagyon sok feltétel és kikötés szerepel benne, s a gyakorlatban még nem találkoztunk olyan csemete-igénylővel, aki azt értette volna a

szövegből, amit mi, csemetekert-kezelők. Az igénylési határidő is igen korai s az igénylések tömege a határidő letelte után érkezik, de mivel rendszeresen még sok a kiszolgáltatandó csemete, a hirdetésménynek a határidőre vonatkozó kikötését kénytelenek vagyunk mellőzni.

A csemeték áránál külön elszámolás tárgya: 1. a termelés, 2. a kiemelés, 3. a csomagolás, vasúthoz való szállítás, 4. a fuvarlevél-díj, 5. a kézesítési-díj, 6. a csemeték egészségi állapotát igazoló igazolvány, 7. a gyermeknevelési alap járuléka. *Külön szaktudás kell a csemete-ár végösszegének a megállapításához.*

A hirdetményből — ha az állandó kérdezősködés után ítélünk — senki semmit sem ért meg. *Egy csemetekereskedő feltétlenül belebukna, ha annyi időt fecsérelné a csemeték eladására és elszámolására, mint amennyit az állami csemetekerteknél fordítanak erre!* Pedig egészen jelentéktelen — pár száz pengő — összegekről van szó, de az elszámolás előírás szerinti elkészítése éppen elég arra, hogy minden komoly munkától elvonja az embert.

Azután megtörténik, hogy valaki 5 fillérrel kevesebbet küld be, ilyenkor az ember legszívesebben befizetne a magáéból, de nem lehet, mert a pénztalvány szelvénye elárulja a beküldött összeget és azt nem lehet meghamisítani. Ilyenkor szinte megáll a tudomány az elszámolásnál.

Sokkal egyszerűbbnek tartanám, ha minden csemete ára ugyanaz lenne, s bizonyos esetekben 50%-al olcsóbban vagy ingyen lenne kiutalható. Kisebb mennyiséget utólagos elszámolás mellett, az erdőfelügyelőség saját hatáskörében adjon ki. Ezer darabnál kevesebbet, mivel éppen a kis igénylők ültetik el a csemetét a leggondosabban, már propaganda céljából is ingyen kellene kiadni.

Minden bérmentesítési, fuvarlevél s egyéb apró költség terhelje az államot, illetőleg ezeket bele kell számítani a vételárba, mint a kereskedelmi életben általánosan szokásos. A vevőt a részletek úgyszemint érdeklik, az állami igazgatásnak pár száz pengő elaprózása miatt kár kimerítenie komolyabb erdőgazdasági munkákra is használható alkalmazottait.

Az erdőgazdasági ismeretek terjesztése érdekében igen kívánatos lenne, az elemi iskolák felsőbb osztályaiban, vagy az iskolán kívüli népművelés keretében a közoktatásügyi miniszterium segítségével a faültetés, erdőtelepítés alapvető ismereteire megtanítani az ifjúságot.

*

Észrevételeinket nem azért írtuk meg, hogy a magyar erdőszet működésében, amelynek a külföld által is elismert eredményei, teljesítményei vannak, csak a hibákat és mulasztásokat hánytorgassuk fel, hanem azért, hogy azokat a lehetőséghez képest kiküszöböljük és a jövőben elkerüljük erdőgazdaságunk érdekében. Soraink tehát elsősorban az ifjabb erdősznemzedékhez szólnak. Reá vár az átszervezés nagy munkája, és bizonyára telve van a vágygal, hogy a magyar erdőszetet szebbé, nagyobbá tegye.

Mégnyugtatótául azoknak, akik sötétnek látják a képet, amelyet a magyar erdőszetről festettem az igazgatás felesleges felduzzasztása miatt, ide iktatom *Weisz István* miniszteri osztályfőnök ny. OTI. vezérigazgatónak az általánosan ismert „Magyar Szemlé“-ben (141. sz. 13—14. oldal) a „Közigazgatásunk teherpróbája“ című tanulmányából következőket:

„ . . . folyik a központosítás, mert a jogszabályoktól függetlenül von a miniszter és a központi tisztviselői kar saját ügykörébe ügyeket.“

„ . . . a megkisebbedett országban a jelentéktelen ügyek is fontosakká váltak és az ügyintézással járó hatalmi súlyt a központ kívánja igénybe venni annál inkább, mert azt hiszi, hogy ennek a kis országnak összes életviszonyai Budapestről megismerhetők. Másik ok az, hogy a központi tisztviselők maguk is érzik helyzetük fonákságát és a mesterségesen duzzasztott ügyforgalommal saját nélkülözhetetlenségüket akarják bebizonyítani . . . a formális elintézés kiöli a fiatalabbak ambícióját . . . nem szolgálja az átalakulások ügyét közigazgatásunk eljárási rendje sem. Arra azonban mindenesetre alkalmas ez az eljárási rend, hogy nehézkességében a közérdek sokszor elsikkadjon.“

„A tehetségnek utat kell engedni az egész vonalon: Az egyéni felelősség érvényesítése, a huszonhét aláírásos akták felülvizsgálási rendszerének megszüntetése lehetővé teszi a fiatalabbak építő munkáját is. Életet, gyakorlati nézőpontokat kell bevinni a szakigazgatásba és meg kell szabadítanunk a közigazgatási eljárást minden fölösleges formaságától. El kell távolítanunk azokat a tényezőket, amelyek hozzánemértésből, vagy kényelemszeretettől akadályozzák a közigazgatás korszerű átalakítását.“

Ezek a sorok mintha az erdészeti igazgatás teljes ismeretében íródtak volna.

Szeretnők elérni azt, ami eddig nem sikerült, hogy a haza érdekében minden magyar erdész önmagából és az erdőből hozza ki a legnagyobb teljesítményt!

*

Der Forstingenieur im Landesaufbau. Von vitéz P. v. Ortutay.

Das neue Forstgesetz (G. A. IV. 1935.) verpflichtet das ungarische Forstwesen zu gewaltigen Aufgaben, denen sie aber bei der heutigen geringen Forstbeamtenzahl und der bestehenden Verwaltungsform nicht entsprechen kann.

Allein in Rumpfungarn — also die im Herbst 1938. und Frühjahr 1939. zurückgekehrten Gebiete nicht in Betracht gezogen — wären laut den Verfügungen des Gesetzes nachstehende Arbeiten dringend zu verrichten: 1. Anfertigung von Betriebsplänen für etwa 1.000.000 Katastraljoch (580.000 ha) Waldfläche; 2. Überwachung der Bewirtschaftung von 1.500.000 Joch Waldbesitz; 3. Staatliche Bewirtschaftung von 500.000 Joch Wald; 4. Ausführung der Aufforstungsarbeiten in der Tiefebene (Alföld) und auf den Ödländereien; 5. Schutz der Kommunalweiden und 6. Verrichtung besonderer Aufgaben, die der Forstverwaltung obliegen.

Vorbedingungen der erfolgreichen Ausführung: 1. Wesentliche Vereinfachung der forstlichen Administration; 2. Erweiterung des Wirkungsbereiches bei den unteren Forstbehörden und Erhöhung der Verantwortungspflicht ihrer Leiter; 3. Übertragung des gesamten Verwaltungs-, Wirtschafts- und Kontrolldienstes an fachgebildete Forstbeamten; 4. Entsprechende (mindestens 100%-ige) Erhöhung der Forstbeamtenzahl.

Bisher konnten die wichtigsten Forderungen aus falschen Sparsamkeitsgründen nicht erfüllt werden, das Finanzministe-

rium trägt also die Verantwortung, wenn das Gesetz nicht vollzogen werden kann.

*

L'ingénieur des forêts dans l'aménagement du pays, par le vitéz *P. de Ortutay*.

La nouvelle loi forestière a posé des problèmes ardues à la sylviculture hongroise, en particulier aux services forestiers de l'État. Pour résoudre ces problèmes, il faut notablement simplifier la gestion des forêts et augmenter convenablement le nombre des agents forestiers; cependant des difficultés graves sont à craindre en raison de l'attitude du ministère des finances qui refuse d'ouvrir les crédits nécessaires.

*

The Forestingineer in Country Organization. By vitéz *P. de Ortutay*.

The new Forestry Law laid upon the Hungarian forestry, specially upon the state forest administration, heavy tasks, which can be solved satisfactorily only by general simplification of forest administration and by increase of forest officer staff. The refusal by the Ministry of Finance of material support required caused already till now serious difficulties.

